

EUGLENA

PB-PP|B-37037
BELGIE(N)-BELGIQUE

JAAR
GANG **43**
NR. **3**

**APRIL =
LANDBOUWMAAND**

JNM EN NATUURPUNT

ZOMERKAMPEN!

LENTE 2023

DRIEMAANDELIJKS NATIONAAL TIJDSCHRIFT VAN JNM

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

EUGLENA

LENTE 2023

JE BEESTIGSTE JEUGDBEWEGING

JNM, de Jeugdbond voor Natuur en Milieu, is een jeugdbeweging voor iedereen tussen 7 en 26 jaar die zich goed voelt in de natuur en zijn schouders niet ophaalt voor het milieu. Samen trekken we het hele jaar door de mooiste natuurgebieden in en laten we ons betoveren door de zotste waarnemingen. We nemen zelf een zaag of schop in de hand en maken ruimte voor natuur. Bovendien gaan we op een duurzame en milieuvriendelijke manier door het leven en proberen we anderen daar ook warm voor te maken. En tijdens de zomermaanden? Dan kan je tijdens één van onze veertig zomerkampen in binnen- en buitenland dagenlang genieten met vrienden in de natuur. Kom zelf op ontdekking bij één van onze vijftig afdelingen in Vlaanderen en Brussel.

LID WORDEN EN BLIJVEN

We vinden het belangrijk dat iedereen met interesse voor natuur en milieu bij JNM terecht kan. Daarom kan je kiezen uit drie verschillende lidgeldtarieven. Het standaardtarief is 26 euro. Als je JNM wat meer wil steunen, kan je kiezen voor het verhoogd tarief van 32,5 euro. Als je het financieel moeilijker hebt, dan kies je het verlaagd tarief van 5 euro. Voor steunleden is het standaardtarief 30 euro. Er is ook een verlaagd tarief van 24 euro (je krijgt ook een abonnement op Euglena). Voor instellingen, bibliotheken, scholen... kan je lid worden voor 40 euro (je krijgt een abonnement op Euglena + Kikker).

CONTACTEER ONS

Op lokaal niveau zetten honderden vrijwilligers zich in om JNM'ers van 45 afdelingen uren leesplezier te bezorgen. Vul je gemeente in bovenaan op jnm.be en je komt terecht op de contactpagina van jouw afdeling.

DE EUGLENA

Euglena is het driemaandelijks nationale tijdschrift van JNM. De artikels en foto's worden gemaakt door onze vrijwilligers. Dank aan alle schrijvers en fotografen! Vragen? Inzendingen? Eén adres: euglena@jnm.be!

Werkten mee aan dit nummer: Raf Vanisterbecq, Kristiaan Proesmans, Simon Vandepitte, Robbe Cool, Mirte Eyckerman

Vormgeving en illustraties: Bavo Josephy

Coverfoto: Bavo Josephy

INHOUDSTAFEL

3 Voorwoord van een bovo

NATUURSTUDIE

- 6 Het verhaal van de Vlaamse ortolaan
- 10 Heilige plantjes op Belgische akkers

NATUURBEHEER

- 14 Begrazingsbeheer

NATIONAAL

- 16 Zomerkampen
- 22 JNM en Natuurpunt
- 24 Nationaal kort

AANKONDIGINGEN

- 25 Nazofé op 6 oktober 2023
- 26 Natuurstudiecongres
- 27 1000-soortendag

VOORWOORD VAN EEN BOVO

Je bent jong en je wilt wat.

Onlangs hadden we een stagiair op het Bondssecretariaat. Hij kwam een week lang proeven van hoe het eraan toe gaat op ons hoofdkantoor. Hij noemde het een 'ideële stage'. Niet alleen moest hij observeren hoe de jeugdbond precies werkt en in elkaar zit op nationaal niveau, ook moest hij op zoek naar wat ons, personeelsleden en vrijwilligers, drijft om ons dag in dag uit in te zetten voor onze vzw.

“We zijn een vzw waar alles van begin tot eind in handen is van vrijwilligers jonger dan 26 jaar.”

Op de eerste dag van zijn stage stond ik met een krijtje in mijn hand de structuur van JNM Nationaal uit te leggen. Met een schema, vlug-vlug op de muur geklad, schetste ik een beeld van het HoofdBestuur, met de tien ploegen, hoe ze elk een afgevaardigde hebben in het Bestuur en wat het Bestuur zoal doet, en hoe die ploegen volenthousiaste vrijwilligers worden ondersteund door een achtkoppig personeelsteam. Allemaal goed en wel, zo'n organigram, maar wat zijn onze idealen? Wat maakt JNM uniek? Voor de hand liggend is natuurlijk dat JNM op het kruispunt staat tussen twee sectoren: het jeugdwerk en de natuur-/milieusector. De vraag is dan maar in hoeverre we dat nog waarmaken, in hoeverre die kennis en passie voor natuur, milieu en beheer nog in onze vereniging zit ingebakken, in hoeverre we er nog in slagen inhoudelijk diepgaande activiteiten, kampen, artikels enzovoort aan te bieden aan onze leden. Maar dat is een verhaal voor een andere keer.

Nee, dit voorwoord is geen vroeger-was-alles-beterverhaal, geen aanklacht tegen een vermeende 'verloedering van onze pijlers'. Dit voorwoord gaat over iets anders wat JNM uniek maakt. Ik krijtte het wel op de muur, onze unieke mix van jeugd en inhoud, maar zette er al snel het cijfer 2 voor, met een kring eromheen. De stagiair, zelf sinds kort bestuurslid bij een van onze afdelingen in Brabant, had natuurlijk al

begrepen dat JNM een jeugdbeweging is voor jongeren met een hart voor natuur en milieu. Als er iets was dat ik wou dat hij meenam uit deze week, is het dat andere aspect wat onze jeugdbond maakt tot wat hij/ze is, en differentieert van alle andere vzw's in onze regio. Ik schreef het op de muur achter een vette, omcirkelde 1: onze vrijwilligers.

Misschien heb je er zelf nog nooit echt over nagedacht, maar doe het nu maar eens. En wanneer je de volgende keer aan iemand die nog nooit van onze jeugdbond heeft gehoord, moet uitleggen wat JNM precies is, zeg dan niet gewoon: "We zijn een jeugdbeweging die activiteiten doet rond natuur en milieu." Zeg dan ook: "We zijn een vzw waar alles van begin tot eind in handen is van vrijwilligers jonger dan 26 jaar." Wie dat ten gronde begrijpt, en wie beseft wat de implicaties daarvan zijn, is goed op weg om te snappen wat JNM precies is. Want die snapt hoe en waarom alles in JNM eraan toe gaat zoals het eraan toe gaat, en waarom alles bij ons zo snel verandert. Die snapt waarom alles niet altijd even professioneel verloopt als bij andere verenigingen, en tegelijk ook veel professioneler. Die snapt wat JNM zo bijzonder maakt en waarom JNM-jongeren weet te begeisteren. Want volgens mij kan je niet dieper doordringen tot wat JNM precies is, of wat het geheim is waarom JNM nu al veertig jaar blijft werken dan dit: de kracht van jonge vrijwilligers. Jonge vrijwilligers die piepers en

ini's begeleiden, activiteiten organiseren, een afdeling trekken. Jonge vrijwilligers die bossen bezetten, waardevolle graslanden beheren, een winkel runnen, materiaal en een gebouw onderhouden of de volgende generatie animatoren opleiden. Jonge vrijwilligers die hun hoofd breken over vzw-wetgeving, begrotingen in elkaar puzzelen, op de koffie gaan bij ministers, de pers te woord staan, personeelsleden aannemen of op een Algemene Vergadering of een

Bestuursvergadering beslissen welke richting onze organisatie uit moet varen. Dat dat niet altijd gemakkelijk is, dat weten jullie. In een maatschappij die gemaakt is op maat van een oudere generatie, moet je als jonge vrijwilliger extra hard je best doen om je stem te laten gelden. Ik ben ervan overtuigd dat vele (ex-)JNM'ers al het gevoel hebben gehad dat ze niet serieus genomen werden op een vergadering met allemaal 'grote mensen', gewoon omdat je jong en geen 'professional' bent.

Hoeveel JNM'ers hebben al moeten luisteren naar preken dat het niet kan dat vrijwilligers 'de baas' zijn over personeel en dat het omgekeerd zou moeten zijn?

“Wie het niet snapt,
nodig ik van harte
uit om de magie te komen
aanschouwen die ontstaat
wanneer je vrijwilligers de
verantwoordelijkheid geeft
over een middelgrote vzw.”

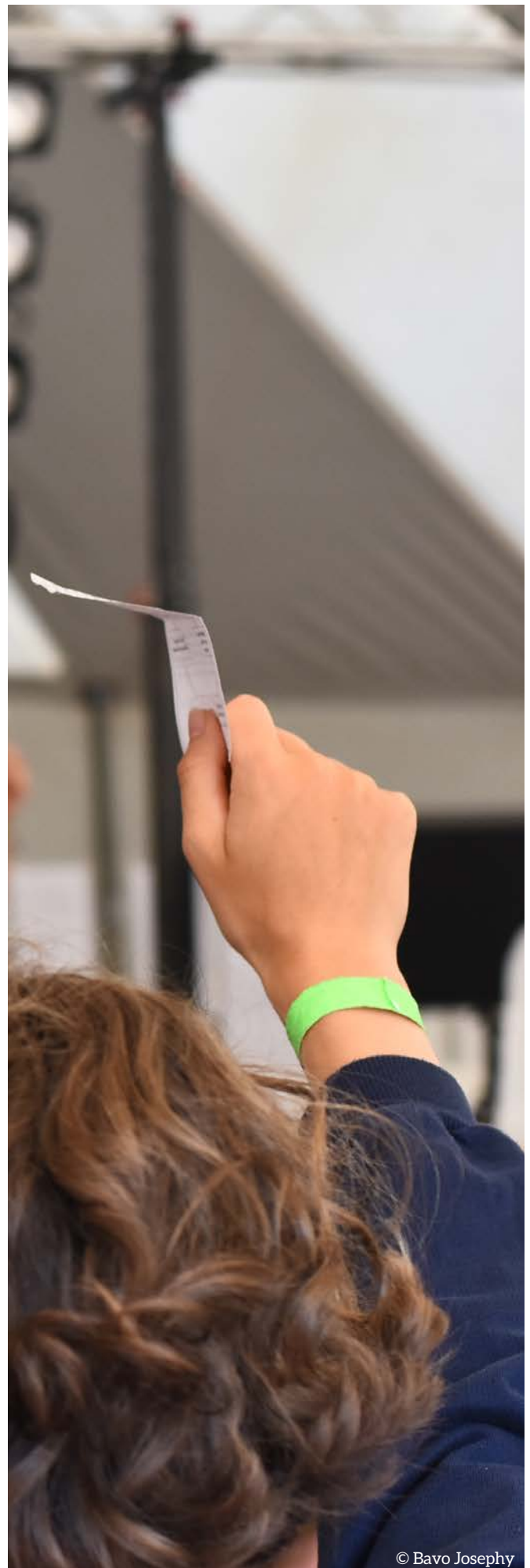
Waar we het dan voor doen? Wat ons dan bezielt om ons helemaal te geven voor die idealen? Remember? Waar onze stagiair naar op zoek was? Wie de kracht van jonge vrijwilligers, de kracht van JNM, helemaal begrijpt, die snapt waarom wij jonge vrijwilligers het doen. Wie het niet snapt, nodig ik van harte uit om de magie te komen aanschouwen die ontstaat wanneer je vrijwilligers de verantwoordelijkheid geeft over een middelgrote vzw. Wanneer je jongeren een plek geeft om te experimenteren, met vallen en opstaan te leren, wanneer je ze de kans en het vertrouwen geeft om hun engagementen zelf vorm te geven, hun eigen koers te varen en hun eigen dromen waar te maken. Wanneer je jongeren zoals ik een thuis geeft. Kortom, de magie die ervoor zorgt dat JNM is wat ze is en dat nog lang zal blijven. De magie die je enkel bij ons op die manier vindt. En die aanpak werkt. Denk er maar eens over na.

Dat dit allemaal niet voor niets is, werd me laatst nog bevestigd toen ik op hun secretariaat in Mechelen dit verhaal deed aan de directeur van Natuurpunt. “Nu snap ik het”, zei hij. Veel van zijn medewerkers zijn oude sokken en die, zo vertelde hij, haal je er meteen uit. Het zit ‘m in de mentaliteit, een soort van verbetenheid, scherpzinnigheid, zelfstandigheid, zelfs tegendraadsheid als je ‘t zo wil noemen. Hoe je ‘t ook wil noemen, het is in ieder geval een meerwaarde, verzekerde hij me. Het is het bewijs dat die JNM-magie waar ik het al de hele tijd over heb er niet enkel voor zorgt dat JNM blijft draaien, maar ook een steentje bijdraagt aan wie jij en ik zijn en zullen zijn, en aan het grotere geheel.

Die magie hoop ik in 2023 weer vanop de eerste rij te mogen aanschouwen. Januari is een lange maand geweest, en het was hier bij JNM Nationaal soms een beetje mistroostig stil in de afwezigheid van onze vrijwilligers. Maar nu is het voorjaar stilaan daar. Ik kijk er reikhalzend naar uit om jullie weer allemaal te zien in dit nieuwe semester en samen aan de wereld te tonen wat jonge vrijwilligers kunnen verwezenlijken.

Denk er maar eens over na.

Raf
In naam van de bondstop

© Bavo Josephy

APRIL: LANDBOUWMAAND

Beste Euglena lezers, de kogel is door de kerk. April 2023 zal de JNM-geschiedenisboeken ingaan als de landbouwmaand. De inhoudelijke ploegen: de milieuwerggroep, beheerwerggroep en natuurstudiewerggroep, slaan de handen in elkaar om april helemaal in teken te zetten van landbouw en de raakvlakken hiervan met onze inhoudelijke thema's. Maar het is niet enkel nationaal, ook individuele afdelingen, en JNM'ers worden aangemoedigd om deze maand het thema 'landbouw' in de verf te zetten.

Nu vragen sommige onder jullie zich af: waarom landbouw? Daar zijn meerdere redenen voor. Allereerst, de meeste JNM'ers kennen wel landbouwers in hun naaste familie of vriendenkringen. Het is dan ook niet zo ver gezocht om deze stap te wagen. Bovendien is landbouw ontzettend actueel. Vaak wordt dat hier afgebeeld als iets wat tegenover natuur en milieu staat, denk onder andere aan de stikstofproblematiek. Problemen die wij niet uit de weg willen gaan. Maar daartegenover willen we ook aandacht geven aan goede samenwerkingen tussen landbouw en onze pijlers. Zo heeft de natuurstudieliefhebber wel een oogje voor de interessante en waardevolle akkerflora en de beheerwerker weet hoe een grazende kudde schapen kan ingezet worden als een effectieve tool voor kalkgrasland beheer.

Verder zijn er steeds meer boeren die duurzame ideeën implementeren in hun landbouwmethodes en manieren vinden om een circulair landbouwsysteem tot stand te brengen. Iets waar ook de milieuwerggroep veel kaas van heeft gegeten. Dus zo een ontzettend actueel thema, dat veel raakvlakken heeft met JNM, dat verdient toch zijn eigen maand!

Wat gaat de maand april inhouden? Om jullie interesse alvast wat te prikkelen, hebben we in deze Euglena extra aandacht voor het thema landbouw. We bespreken in deze editie, vanuit het

perspectief van de inhoudelijke ploegen, verschillende aan landbouwgerelateerde thema's.

The real deal begint al de 1ste dag van april.

We trappen april af met een heuse landbouwdag. We nodigen alle gewone leden en ini's uit om hun laarzen aan te trekken en mee te gaan naar de boerderij. De inhoudelijke ploegen voorzien activiteiten die zowel leuk als interessant en relevant zijn. Onze inhoudelijke ploegen zijn dan ook niet de eerste de beste. Doorheen de maand organiseren de ploegen ook apart activiteiten. Denk hierbij aan soireetjes waar enkele brandende thema's gefileerd worden. Of natuurstudiecongres, waar de interessantste oever-vegetatie onder de loep wordt genomen.

Naast die nationale activiteiten, rekenen we ook op de lokale afdelingen en JNM'ers om leuke landbouwactiviteiten te organiseren. Hierbij kunnen de afdelingen ook rekenen op de steun van de inhoudelijke ploegen.

Kortom, laten we april helemaal in het teken zetten van landbouw. Laten we in grote getalle naar de landbouwactiviteiten komen of zelf een leuk engagement rond dit thema trekken. Zodat, wanneer Tom Waes binnen een paar jaar het verhaal van JNM maakt, hij terugdenkt aan april 2023. De maand waarvan JNM zei: "Dit is de maand van de landbouw!"

DOOR Kristiaan Proesmans

HET VERHAAL VAN DE VLAAMSE ORTOLAAN

**EN ZINGEN DE ANDERE AKKERVOGELS HUN
LAATSTE LIED?**

DOOR *Simon Vandepitte*

De intensifiëring van de landbouw is al eeuwen aan de gang, en dit heeft gevolgen voor de biodiversiteit. Want jawel, landbouw hoeft niet gelijk te staan met een beperkte biodiversiteit. Meer zelfs, kleinschalig landbouwlandschap kan een ware hot-spot van biodiversiteit zijn. Dit artikel gaat over de Ortolaan en andere akkervogels die sterk achteruitgaan door de steeds intensiever wordende landbouw. De Ortolaan zelf is al meer dan 20 jaar uitgestorven in België. Andere soorten, zoals de grauwe gors of veldleeuwerik doen het elk jaar minder en minder goed. Maar hoe komt dit nu? En kunnen we de landbouw van vandaag verzoenen met de natuur?

De ortolaan is een prachtige vogel. Deze gorsachtige kenmerkt zich door het rosige verenkleed, de grijze kop, de gele baardstreep en het kleine rozige snaveltje.

Tegenwoordig is de ortolaan een vogel die je in België enkel nog met veel geluk op doortrek kunt tegenkomen. De dichtstbijzijnde broedgebieden vind je in Centraal Frankrijk of in Duitsland, maar ook daar gaat de soort sterk achteruit.

Zelf kon ik hem 's zomers waarnemen in Midden-Finland, waar de soort de noordgrens van het broedgebied bereikt. Ook hier gaat de populatie enorm sterk achteruit. De ortolaan overwintert in tropisch Afrika en moet dus tweemaal per jaar een tocht vol gevaren zien te overwinnen.

De ortolaan

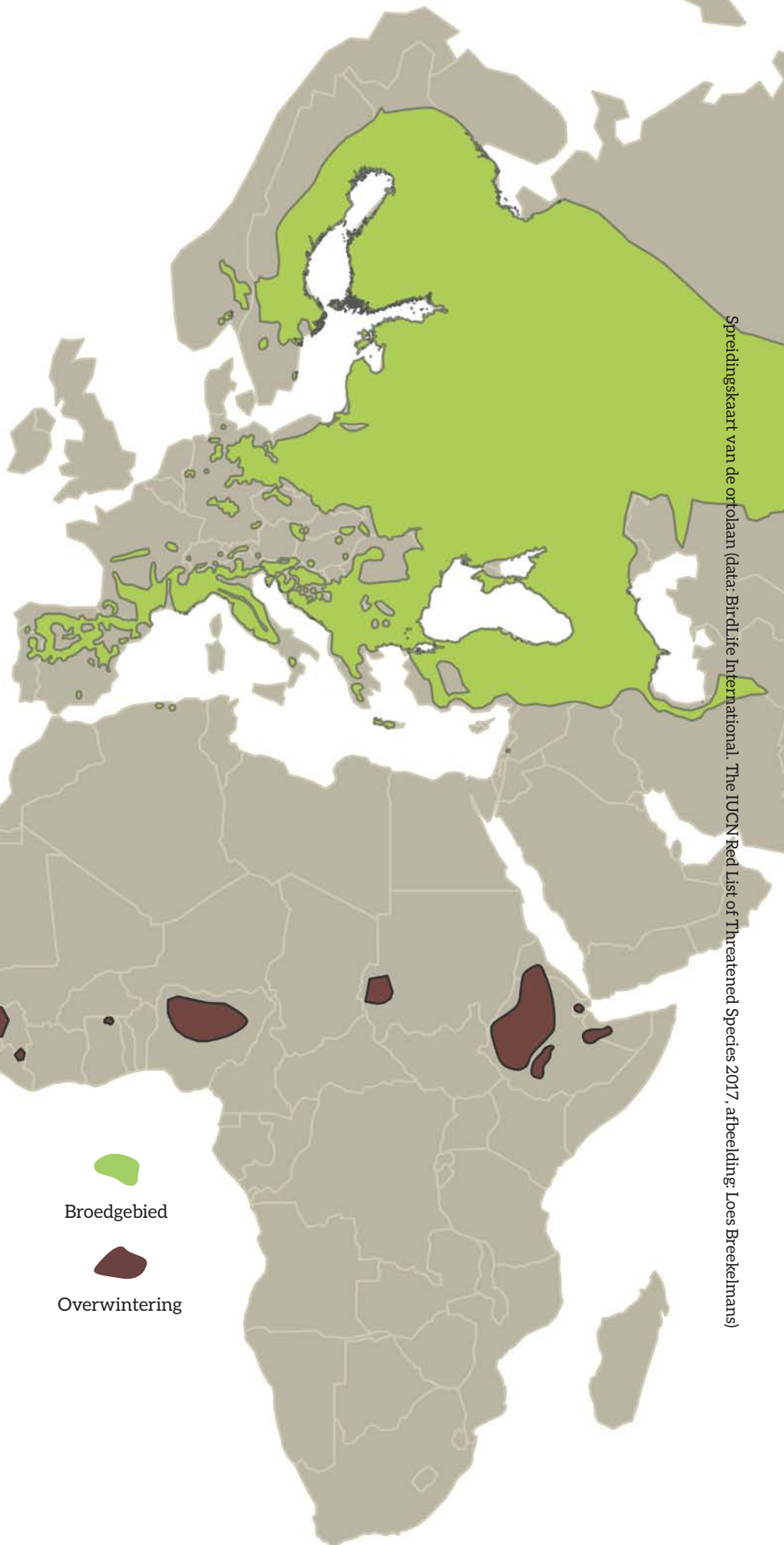
Foto: Flickr, Andrej Chudy

EEN TREKROUTE VOL GEVAREN

De ortolaan staat al eeuwen bekend als een overheerlijke delicatessen, toch zeker in Frankrijk. Tot 1999 was het volkomen legaal om overtrekkende ortolanen weg te vangen tijdens de migratie in Frankrijk, hoewel de Europese Unie dit al verboden had in 1979. Traditioneel worden deze vogels dan gemarineerd in Armagnac likeur. Daarna roostert en plukt men de vogel alvorens deze, met beenderen en al, in één keer naar binnen te spelen. Mensen zouden hun mond bedekken achter een servet tijdens het eten van een ortolaan. Er doen vele redenen de ronde, van het maximaliseren van aroma's tot het discreet uitspuwen van beenderen. De leukste verklaring blijft wel dat mensen hun gezicht bedekken zodat God niet zou zien dat ze zo iets decadent doen en dat ze zo respectloos met de schepsels der natuur omgaan.

Deze praktijken gaan helaas de dag van vandaag nog steeds door in clandestiene milieus. In 2014 was er zelfs nog een discussie aangezien vier topchefs deze vogel terug op de menukaart wilden.

Jaarlijks worden nog steeds duizenden zangvogels onderschept voor illegale handel tijdens hun migratie naar het zuiden of het noorden. Het hoeft dan ook niet te verbazen dat deze illegale praktijken ook hun bijdrage leveren aan de achteruitgang van de ortolaan. Tussen 1980 en 2016 alleen, daalde de Europese populatie met zo'n 88%! Maar laten we eens naar de Belgische situatie kijken.

Spreadingskaart van de ortolaan (data: Birdlife International. The IUCN Red List of Threatened Species 2017, afbeelding: Loes Breekelmans)

Gerecht: ortolan à la provençale

Broedhabitat van ortolaan in Duitsland (© Wikimedia, 112grammarpolice)

TOT OVER DE AFGROND

Ik zal beginnen met het favoriete broedgebied van een ortolaan te beschrijven. De ortolaan is zéker geen gemakkelijke vogel als het op een geschikte broedhabitat aankomt. Zo broedde de ortolaan in België uitsluitend op droge zandgronden in Vlaanderen. Deze gronden absorberen veel warmte, het is dus niet verbaazingwekkend dat het 'stronghold' voor de Belgische Ortolaan tot op het einde de Hoge Kempen in Belgisch Limburg waren. Verder zijn houtwallen of haagjes in de directe omgeving van korenvelden van belang, deze houdwallen zijn een belangrijke voedselleverancier. Ook zijn hoge bomen verspreid in het landschap belangrijk als zangpost.

Met dit in het achterhoofd laat ik jullie even nadenken of jullie dit soort landschap nog kennen in België. De locaties zijn waarschijnlijk op één hand te tellen, én zijn veel te weinig om populatie te onderhouden. Maar hoe is het zover kunnen komen?

Tot midden de twintigste eeuw werd de ortolaan als een algemene broedvogel beschreven. Vanaf de jaren '60 verdwijnt het kleinschalig, door houtwal en bomenrij gekarakteriseerde landbouwlandschap stelselmatig uit Vlaanderen. Dit was allemaal het gevolg van industriële ontwikkelingen, schaalvergrotingen, ruilverka-

velingen, verharding van wegen en het 'proper' maken van het omliggende landbouwlandschap. Deze factoren droegen bij aan het verdwijnen van de ortolaan als landbouwvogel. De nieuwe, uitgestrekte maïsvelden zijn volstrekt ongeschikt als nestplaats en velden worden veel vroeger gemaaid dan voorheen.

De ortolaan verdwijnt in 1968 uit Oost-Vlaanderen. In de jaren '70 verdwijnt de soort ook uit de Turnhoutse Kempen, de plek waar ze het in de Provincie Antwerpen het langste volhielden. In 1985 broeden er nog slechts een 16-19 broedparen in de Provincie Limburg. Eind jaren '90 is de ortolaan uitgestorven, beschermingsinitiatieven ten spijt.

TE PROPERE LANDBOUW

De rode draad in dit verhaal is, net als bij zoveel andere akkervogels, kleinschalige landbouw. De landbouw is te proper (in een ruimtelijke context) de dag van vandaag. Velden worden gemaaid tot enkele centimeters van de weg of een gracht. Je moet al met een vergrootglas zoeken naar kleine landschapselementen zoals een haag of een rommelig hoekje in een veld. De biodiversiteit in het hedendaagse landbouwlandschap is zeer verarmd. Vroeger bevatten al deze rommelige hoekjes, of het nu een haag of wat akkerkruiden tussen het graan waren, soorten die een sterk ecosysteem vormden. Een haag biedt nestplekken voor vogels,

Kale vlaemsche landbouw (© Wikimedia, Bjoertvedt)

deze vogels eten dan weer insecten die in deze haag leven of zoemen over graanvelden waar nog andere kruiden tussen staan. Vogels houden zo de insectenpopulatie in bedwang er zorgen dat er geen schade aan de landbouwgewassen komt door grote insectenpopulaties. Vandaag is dit niet meer zo, en het netwerk van soorten is veel minder sterk. Een landbouwer moet meer en meer pesticiden gebruiken om zijn gewassen te vrijwaren van insectenvraat.

KALE VLAEMSCHER LANDBOUW

Ecologen hebben voor deze discussie ook twee termen uitgevonden, 'land sharing' en 'land sparing'. Bij land sharing ga je er vanuit dat landbouw en natuur overal harmonieus in elkaar overvloeien, het landschap is een mooi lappendeken zonder echt uitgestrekte gebieden wildernis. Bij land sparing is er echter een duidelijke scheiding tussen grote natuurgebieden en grote industriële landbouwgronden. Er is nu véél discussie over wat eigenlijk het beste is. Vermoedelijk ligt in ons geval de oplossing ergens tussen beide uiteinden van het spectrum.

Natuurgebieden moeten uitgestrekt genoeg zijn om populaties van bepaalde bedreigde diersoorten te herbergen, maar akkervogels hebben de kleinschalige landbouw nodig en voelen zich niet thuis in een wild veengebied enerzijds en een kaal graanveld anderzijds.

Moraal van het verhaal, lang leve rommelige hoekjes!

DE ORTOLAAN IS GEEN ALLEENSTAAND GEVAL

De ortolaan is eigenlijk de eerste vogel waarmee het écht misgelopen is. Het uitsterven van de ortolaan zou als een wake-up call moeten dienen om te voorkomen dat andere akkervogels uitsterven. Vogels die bijvoorbeeld ook in moeilijkheden komen zijn de veldleeuwerik, de geelgors en de grauwe gors. Waar veldleeuweriken vroeger een zéér algemene soort waren, die je om de oren vlogen op de akkers moet je nu al je best doen om er één te horen. Sinds 1960 ging deze soort met 95% achteruit! Met de grauwe gors gaat het nog een pak slechter. In slechts een paar regio's zijn er nog broedgevalen. In de jaren '70 telde Vlaanderen nog zo'n 3000 broedpaartjes, in 2018 was dit aantal geslonken tot 40. Overigens is de situatie in Wallonië niet veel beter, ook daar is een enorme achteruitgang merkbaar en geraken populaties geïsoleerd van elkaar. Dezelfde trend is in tal van andere regio's in Noord-West Europa zichtbaar.

Gelukkig zijn er initiatieven zoals 'Werkgroep Grauwe gors', gedreven mensen die hun schouders zetten onder tal van projecten die onze akkervogels ten goede komen. Zo zorgen ze voor het beheer van enkele speciale vogelakkers, deze akkers worden later gemaaid en maaiafval kan hier blijven liggen zodat de vogels op de overgebleven zaadjes kunnen blijven foerageren.

Nog een leuk weetje om mee af te sluiten. De grauwe gors komt dankzij de mens in onze contreien voor. Deze vogel is eigenlijk een steppevogel (net als véél akkervogels) die zich dankzij de komst van de landbouw hier kon vestigen. Waar landbouw eerst een zegen voor deze soorten was, dreigt het nu hun ondergang te worden!

Meer info:

- <https://www.naturetoday.com/intl/nl/nature-reports/message/?msg=23553>
- Een themanummer van het Oriolus magazine vol informatie over akker vogels: <https://grauwegors.be/natuur-oriolus-akkervogels/>
- Meer info over de ortolaan: De Ortolaan *Emberiza hortulana* in Belgisch Vlaanderen - Martin Loenders - Het Vogeljaar 43 (1995) 5

Illustr. Neil Smith

Veldleeuwerik

Grauwe gors

© Wikimedia, Zeynel Cebeci

HEILIGE PLANTJES OP BELGISCHE AKKERS

DOOR Robbe Cool

Nu de themamaand landbouw er zit aan te komen, wil de NWG ook focussen op al wat leeft in het agrarische buitengebied, want er zijn verbazend veel unieke soorten te vinden op onze akkers. Helaas zijn veel van die soorten erg zeldzaam geworden door de intensivering van de landbouw die zo'n 200 jaar geleden startte. Dit leidde tot een reductie van de biodiversiteit en tot versnippering van geschikt leefgebied. Vooral planten die volledig afhankelijk zijn van het agrarische milieu, werden bijna volledig van de kaart geveegd. Ze konden enkel nog overleven bij kleinschalige landbouw, bij de zogenaamde 'keuterboerkes'. Blauwgekleurde graanvelden met korenbloemen zijn een zeldzaamheid en klaprozen kleuren enkel nog hun randen rood. Hoewel het nu nog vroeg op het seizoen is, kunnen de eerste akkerplantjes al gevonden worden: de ereprijzen.

BELGISCHE AKKERFLORA IN DE 21STE EEUW

Vlaanderen telt tientallen plantensoorten die oorspronkelijk enkel op akkers voorkwamen, allen cultuuropvolgers die op een bepaalde manier afhankelijk zijn van de mens. Ze kunnen standhouden op akkers door gebruik te maken van verschillende strategieën. Sommige ontwikkelen zaden die dezelfde grootte hebben als de granen en bij handmatig gekuist zaadgoed toch opnieuw ingezaaid worden, een mooi voorbeeld daarvan is **bolderik**. Andere soorten zijn afhankelijk van een specifieke teelt, zoals **vlasdolik** en **vlashuttentut** van de vlasteelt of rechtstreeks van het gewas, als parasiet, zoals **vlswarkruid** en **hennepvreter**. Een derde voorbeeld zijn de akkerkruiden die hun bloei en zaadvorming hebben in het vroege voorjaar waardoor ze minder competitie ondervinden van de gewassen, met typische soorten als **heelebeen**, **akkergeelster** (als bolgewas) en de **ereprijzen**.

Een uitgebreid overzicht van akkerplanten en hun strategieën kan je vinden op natuurpunt.be/pagina/akkerflora of in het 'Akkerboek' door Peter Verbeek en andere. Veel akkersoorten komen oorspronkelijk van de steppes van Oost-Europa en de Arabische wereld en zijn mogelijk via de Zijderoute tot onze regio getransporteerd tussen andere gewassen

en kruiden. In onze graanvelden vinden ze een gelijkaardig milieu als waar ze vandaan kwamen. Aangezien ze eeuwen geleden zijn geïntroduceerd en hier natuurlijk kunnen standhouden, noemen we ze neofyten. Van sommige planten is de herkomst onduidelijk. Zo wordt **bolderik** in zijn akkervorm nergens in het wild aangetroffen. Een handmatige selectie door het uitkuisen van graanwassen en het onbewust selecteren van gelijke zaden als graanzaden kan de oorsprong zijn van zijn soortvorming.

Akkers zijn dynamische biotopen, wat het zeer interessant maakt voor botanisten. Afhankelijk van welke gewassen geteeld worden en hoe en wanneer het veld geploegd wordt, kunnen nieuwe soorten opduiken. Enkele jaren geleden werden op deze manier duizenden **kalkraketten** op kalkrijke akkers in de Gaume gevonden na jarenlange afwezigheid van de soort in ons land. In een experiment in weides in de Alpen kiemden zaden van akkerplanten na 160 jaar van dormantie opnieuw na herstel van het landgebruik.

Veel soorten verdwenen op akkers, maar vinden hun toevlucht in groeves, spoorwegbermen en op kerkhoven. Zo vonden Robrecht Debaut en ik afgelopen jaar een nieuwe vindplaats voor **akkeruiltkruid** in een groeve bij Butgenbach na een decennium van afwezigheid ons land. **Vroege ereprijs** houdt dan weer stand

aan het rangeerstation van Stockem (Lux.), terwijl hij volledig verdwenen is in kalkrijke akkers.

Een waslijst van akkerspecialisten vind je op kerkhoven, vaak beschermd om die reden. De zaden bleven van op het boerenland kleven aan de schoenen van de dorpelingen, en belandden zo op de begraafplaats. Dankzij regelmatig schoffelen vonden ze er een geschikt biotoop met omgewerkte grond. Er zijn verschillende goede voorbeelden van begraafplaatsen waar gericht wordt geschoffeld om rekening te houden met de natuur. Het vraagt een beetje spierkracht, maar het is een goedkope en gezonde maatregel die bovendien de akkerflora ten goede komt. Zo worden voor de zeldzame **Handjesereprijs** in Zoutleeuw speciale zones op de begraafplaats ingericht.

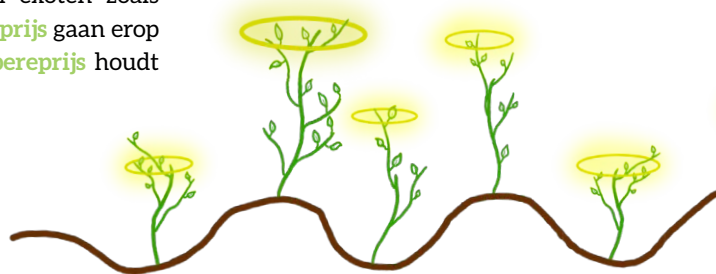
DE ERE-PRIJZEN VAN DE AKKERS

Hoewel het nog vroeg op het seizoen is, zijn maart en april ideaal om te speuren naar ereprijsen, die dan tot bloei komen op akkers. Maar wat typeert ereprijsen en hoe kan je ze herkennen? Hieronder vind je alle info over het genus *Veronica* en de te verwachten soorten op Belgische akkers.

Ereprijsen (*Veronica*) zijn een plantengeslacht binnen de weegbreefamilie (*Plantaginaceae*) en komen wereldwijd voor. België kent 17 inheemse soorten met een recente vindplaats. Daarnaast zijn er nog verschillende exoten die het erg goed doen in de nabijheid van de mens zoals **grote ereprijs** en **draadereprijs**. Ereprijsen herken je aan de viertallige bloem met vaak een blauwe kleur en witachtige zweem, die afvalt na de bloei. Ze worden vaak opgesplitst in soorten met een okselstandige bloeiwijze of een bloeiwijze als tros, met enkel de eerste groep aanwezig op akkers. Een groot deel van de soorten zijn éénjarig, met name de 11 soorten die

bij ons op akkers kunnen gevonden worden. De naam ereprijs is mogelijk afkomstig van de Vlaamse botanist Dodoens, die de planten “eer ende prijs oft loff” gaf vanwege hun geneeskrachtige eigenschappen. Er zijn echter nog een tweetal verklaringen in omloop. Ereprijs zou zijn naam te danken hebben aan het feit dat in de Middeleeuwen winnaars van grote toernooien een krans kregen van deze bloemen. Een derde verklaring is dat een Frankische koning vele jaren aan huiduitslag leed en daarvoor, na goede raad van een jager, dit plantje gebruikte en genas van de huiduitslag. Toen gaf hij het plantje de naam ereprijs. *Veronica* is genoemd naar de heilige Veronica die in een zweetdoek de afdruk zou gekregen hebben van het aangezicht van Christus. Sommigen menen in de bloem een weergave te zien van die afdruk.

De ereprijsen ontwikkelden een succesformule om akkers (en kerkhoven) in te palmen. Ze bloeien vroeg waardoor er weinig concurrentie is met de aanwezige gewassen. Vaak hebben ze al zaad gevormd wanneer ander onkruid wordt bestreden. De zaden zijn beter bestand tegen pesticidegebruik of het branden van onkruid op kerkhoven waardoor ze minder snel verdwijnen. Toch zijn de meeste soorten zeldzaam geworden, zeker die die specifieke eisen stellen zoals handjesereprijs op kalkarme, zandige akkers met wintergranen waar de voorjaarszon te allen tijde aankan of gladde ereprijs op kalkrijke en tegelijk vochtige en voedselrijke akkers. Daarnaast heeft de opschaling van de landbouw alle soorten een ferme klap gegeven en verliezen ze vaak de strijd tegen grote, stikstofminnende onkruiden. Vooral exoten zoals **draadereprijs** en **grote ereprijs** gaan erop vooruit, maar ook **klimopereprijs** houdt stand.

1

© Wikimedia, Kaldari

1 AKKERKLIMOPEREPRIJS (*VERONICA HEDERIFOLIA* SUBSP. *HEDERIFOLIA*)

Klimopereprijs is eenjarig, kiemt in het najaar en bloeit in het voorjaar. Je vindt Klimopereprijs zo'n beetje overal in Vlaanderen.

2

© Wikimedia

2 HANDJESEREPRIJS (*VERONICA TRIPHYLLOS*)

Handjesereprijs is een eenjarige, vroegbloeiende soort die vroeger vooral te vinden was op akkers met wintergranen. Het plantje houdt van matig droge en matig voedselrijke standplaatsen op zandige en meestal kalkarme leembodems. Om te kiemen is een zonnige plek en genoeg voorjaarswarmte een absolute noodzaak. Eerder dan als akkeronkruid vind je handjesereprijs nu op andere sterk door de mens beïnvloede, pas vergraven terreinen waar de soort kan pionieren, bijvoorbeeld langs wegen, op braakliggende gronden of op kerkhoven.

3

© Wikimedia

In Vlaanderen is handjesereprijs een uiterst zeldzame soort, die slechts op drie plaatsen standhoudt: een industrieterrein bij Haasrode, een wegberm bij Hoelenden en het kerkhof van Zoutleeuw. In het dorpje Sommethonne in de Gaume (Lux.) bevindt zich nog een akker met in het vroege voorjaar duizenden plantjes handjesereprijs. Tot het begin van de twintigste eeuw moet handjesereprijs een stuk algemener geweest zijn en de precieze oorzaken van de achteruitgang zijn niet helemaal duidelijk. Men wijt de afname aan veranderde landbouwmethoden en aan het gebruik van pesticiden. Uiteraard zal ook de meer recente achteruitgang van de teelt van wintergranen niet vreemd zijn aan het bijna volledig verdwijnen van handjesereprijs in Vlaanderen.

4

© Wikimedia

Europa is ingevoerd. Van daaruit verwilderde de plant sinds halfweg de negentiende eeuw, vooral in gazons. Dat proces is nog steeds volop aan de gang. Draadereprijs vormt geen zaad in onze contreien en is dus aangewezen op vegetatieve verspreiding via stengelfragmenten, vooral door grasmachines. In Vlaanderen is draadereprijs een algemene soort die meest voorkomt in gazons van tuinen, parken en kerkhoven.

5 GROTE EREPRIJS (*VERONICA PERSICA*)

Grote ereprijs is een pionier die het best gedijt op voedselrijke, kalkhoudende bodems. In Vlaanderen behoort de soort tot de sterkst uitgesproken indicatoren van niet-zure bodems. Als akkerplant groeit ze vooral tussen hakvruchten, maar ook tussen graan. Omdat kieming van de zaden en bloei gespreid over een groot deel van het jaar op gang kunnen komen, kan de soort zich snel ontwikkelen op braakliggende akkers. Daarnaast vindt ze geschikte groeiplaatsen in allerlei open milieus, zoals verstoorde plekken met een lage begroeiing in bermen, moestuinen en plantsoenen.

Grote ereprijs is een uitheemse soort die in ons land voor het eerst werd waargenomen in 1824, maar nu zeer algemeen voorkomt. Net als bijvoorbeeld tengere rus, wordt grote ereprijs door de meeste floristen vandaag intuïtief niet meer ervaren als een neofyt.

5

© Wikimedia, Strobilomyces

3 KLEINE EREPRIJS (*VERONICA Verna*)

Je vindt kleine ereprijs op zonnige, open plaatsen. Liefst op droge, matig voedselarme zandgrond, maar jammer genoeg niet meer in Vlaanderen. Misschien is de soort wel nog aanwezig, maar wordt ze over het hoofd gezien door de grote gelijkis met andere soorten.

6

© Wikimedia

4 DRAADEREPRIJS (*VERONICA FILIFORMIS*)

Draadereprijs is een uit de Kaukasus afkomstig rotsplantje dat als sierplant in

6 AKKEREREPRIJS (*VERONICA AGRESTIS*)

Akkerereprijs is een weinig opvallende pionier van vochtige tot droge, (zeer) voedselrijke milieus. Het is vooral een soort van hakvruchtakkers en tuinen, maar ze ontkiemt en bloeit ook gemakkelijk in andere lichtrijke, open milieus, zoals verstoorde plekken in wegbermen, spoorwegterreinen, parkeerplaatsen, bouwervens en voegen tussen straatstenen. Net als grote ereprijs, is akkerereprijs kenmerkend voor zwaardere gronden.

Akkerereprijs komt het meest voor op de leembodems van Zuid-Oost-Vlaanderen tot Zuid-Limburg en is het zeldzaamst op de arme zandgronden van de Kempen. Je vindt het ongeveer in dezelfde biotopen voor als grote ereprijs, maar is minder talrijk. Akkerereprijs kan worden verward met onder meer gladde en doffe ereprijs.

7 GLADDE EREPRIJS (VERONICA POLITA)

Gladde ereprijs bloeit op lichtrijke plaatsen of in de halfschaduw. Het is een pionier en cultuurvolger van zeer voedselrijke, stikstofrijke gronden, die groeit in akkers, moestuinen en braaklanden, vooral op kalkrijke bodems. In Vlaanderen is gladde ereprijs zeldzaam, behalve in het zuiden van Haspengouwen. In Wallonië komt de soort nog verspreid voor in alle kalkrijke regio's.

8 DOFFE EREPRIJS (VERONICA OPACA)

Doffe ereprijs vind je op lichtrijke plaatsen of in de halfschaduw. Het is een pionier van open, zeer voedselrijke en stikstofrijke grond die groeit op akkers, braakland, open plekken in wegbermen en in andere pionierssituaties.

Doffe ereprijs komt weinig voor in Vlaanderen (laatste waarneming in 2011) en kan gemakkelijk worden verward met gladde ereprijs, behalve wanneer de soort in zaad staat.

9 VELDEREPRIJS (VERONICA ARVENSIS)

Veldereprijs is een kleine, eenjarige plant die je aantreft in open, lage, lichtrijke begroeiing, op eerder droge grond. Deze soort vindt je over heel Vlaanderen.

Veldereprijs is eerder onopvallend, maar kent een lange bloeitijd en is goed herkenbaar.

10 VROEGE EREPRIJS (VERONICA PRAECOX)

Vroege ereprijs is een eenjarige soort die vroeg in het voorjaar bloeit, tot ongeveer eind april. Ze houdt van warmte en droge, matig voedselrijke bodems.

Vroeger vond je vroege ereprijs als onkruid op bouwland of in akkerranden, maar de soort gedijt ook langs wegen en in open, droog grasland. Bij ons leek vroege ereprijs sinds het begin van de 20e eeuw helemaal verdwenen, tot in 2001 een aantal exemplaren op een spoorwegterrein in Adinkerke ontdekt werden. In Wallonië vind je een grote populatie aan het rangeerstation van Stockem. En onlangs werd de soort op Thier de Lanaye (LG) herontdekt na bijna 50 jaar van afwezigheid.

11 STEENTIJMEREPRIJS (VERONICA ACINIFOLIA)

Steentijmereprijs is een soort van vochtige, open, matig voedselrijke pioniersmilieus. In Vlaanderen vooral te vinden op zandige bodems, in akkers en akkerranden, en sporadisch op een braakliggend terrein. Steentijmereprijs leek zo goed als verdwenen in Vlaanderen, maar werd recent op verschillende plaatsen opnieuw ontdekt. Vermoedelijk reisden de zaden mee met de grond van boomkwekerijen en dankzij het opwarmend klimaat zal deze soort hier waarschijnlijk sterk in aantal toenemen.

Moeilijke termen kan je opzoeken op <https://wisiwis.ugent.be/glossary.php>. Heb je vragen over de determinatie of wil je graag wat meer weten over akkerflora., stuur me dan gerust een mailtje op robbecool10@hotmail.com. Op het voorjaarsweekend en natuurstudiecongres van de NWG zal extra aandacht besteed worden aan de ereprijsen, met enkele bijzondere soortjes die gegarandeerd op het menu staan zoals gladde ereprijs en handjesereprijs.

EREPRIJS WEDSTRIJD!

De NWG rijkt de ereprijs uit aan de persoon die de meest bijzondere waarneming, leukste foto of zeldzaamste soort ereprijs vindt. Deelnemen aan de wedstrijd kan door je foto, waarneming of ode aan de ereprijs door te sturen naar robbecool10@hotmail.com tegen ten laatste 1 mei 2023.

BEGRAZINGSBEHEER

DOOR *Kristiaan Proesmans*

Ooit waren wilde grazers schering en inslag in Europa. Dit ging van wilde paarden, tot bizon. Die tijd is al geruime tijd voorbij. Toch is er een comeback van grote grazers in onze natuurgebieden, door gedomesticeerde dieren die doelbewust ingezet worden bij het natuurbeheer. Laten we eens kijken wat het effect is van het begrazen, door grote grazers.

De uitbereiding van de oppervlakte duurzaam bos kan via de klassieke methode. Dat wil zeggen door menselijk toedoen bomen aanplanten volgens bepaalde patronen. Een andere opkomende methode is 'begrazing begeleide bosontwikkeling'. Hier gaan we uit van natuurlijke processen om ruimtelijke variatie en biodiversiteit te promoten, met behulp van herbivoren.

Als we in onze omgeving aan herbivoren denken, kom je al vlug op ree, konijn, everzwijn en hert. Als je zoekt in Oost-Europa, vind je misschien nog een kleine populatie Europese bizon. Maar het is al

even geleden dat we nog wilde paarden, of oerrunderen hebben zien grazen. Hierdoor is de impact van begrazing op de natuur zeer klein. Maar wie verder kijkt, vindt in onze boerderijen een handvol grazers.

“Het is al even geleden dat we nog wilde paarden, of oerrunderen hebben zien grazen”

© Pixabay

Zo zal het schaap al vlug in het oog springen als kandidaat. Deze dieren zijn best kieskeurig. Hun voorkeur gaat naar kruiden of jonge zaailingen. Die grazen ze dan liefst heel kort. Hoge gewassen laten ze voor wat het is. De geit staat niet zo ver van het schaap. Maar doordat hun verhemelte hard is, zijn ze minder selectief. Dit geeft hen ook meer apetijt voor houtige gewassen. Als we het over alleseters hebben, kunnen runderen er wel wat van. Bovendien laten deze dieren zich niet hinderen door ruigtes. Grazen doen ze vooral door met hun tong hompen planten te plukken. Achteraf vind je vaak open ruimtes, maar om de vegetatie kort te grazen kun je beter een beroep doen op andere dieren. Tot slot zijn er nog paarden. Zoals jullie wel kunnen verwachten, zijn deze dieren selectieve eters. Een heel deel van de omgeving zal niet aangevreten worden, als deze dieren het voor het kiezen hebben. Hierdoor kunnen ruigtes ontstaan. Aan de andere kant, als ze iets grazen, grazen ze het wel kort.

BEGRAZING IN NATUURGEBIEDEN VROEGER EN NU

Hoe vindt de begrazing in de praktijk plaats? Vroeger was het simpel. Het aantal grazers hing af van de predatie en het voedselaanbod. Het is helaas minder simpel om dat te imiteren. Het voedselaanbod schommelde afhankelijk van de seizoenen. Wat predatie betreft, zijn er in België ook weer niet zoveel wolven of lynxen, en zullen boeren niet staan springen om hun kudde te doneren aan een wolf. Bovendien passen dieren zich ook aan, afhankelijk van het voedselaanbod. Zijn er weinig kruiden, dan zullen de grotere dieren grotere vegetatie eten. Dit zorgt voor een open landschap. Als we vandaag naar ons landschap kijken is, het versnipperd en niet altijd even bio-divers. Dat kan problemen geven voor onze dieren. Zo kan het dat sommige gebieden enkel geschikt zijn in de winter en andere juist enkel in de zomer.

DE IMPACT VAN DE BEGRAZING

De introductie van begrazers heeft zowel directe als indirecte gevolgen op de omgeving. De meest voor de hand liggende impact zijn het eten en vertrappelen van planten en de mest die wordt achtergelaten. Maar het selectieve dieet van grazers zorgt ook voor een specifieke soortensamenstelling. Dit kan van pas komen als je bepaalde dominante planten wil tegenwerken.

De indirecte impact komt door het stimuleren van de afbraak van plantenresten of het verspreiden van voedingsstoffen over de omgeving via mest. Bovendien kan het vertrappelen of eten van overwoekerende planten ook zorgen dat er meer zon doorkomt. Of denk anders aan de grond die losser kan worden door de passerende grazers.

EEN BLIK OP DE RESULTATEN

Grazers inzetten is op ons grondgebied nog een relatief jonge methode. Zo wordt in het Zwin gebruik gemaakt van graasbeheer. De resultaten in 2017 waren hoopvol voor het herstel van schorrenvegetaties, maar om de impact op lange termijn te kunnen evalueren moeten we nog geduld hebben.

Maar niet getreurd, er zijn ook resultaten in gebieden die een langere traditie van begrazingsbeheer kennen, bij onze Noorderburen, in het Junner Koeland. Dit is een restant van een zeer oude weide van 50 ha. Sinds de 20ste eeuw werd het begraasd door runderen, konijnen en veld-

muizen. De vegetatie is een mengeling van grasland, struikgewas en eikenbos. Maar het ecosysteem wordt sterk beïnvloed door de verschillende grazers. Konijnen verkiezen graslanden die koeien begrazen. Dus van zodra de runderen het grove graafwerk gedaan hebben, is het korte gras een makkelijke prooi voor de konijnen. Veldmuizen mijden deze stukken het liefst, omdat ze anders open en bloot staan voor predatoren. De konijnen hebben, in dit gebied, een beslissende rol in het al dan niet uitbreiden van sleedoornstruweel en groei van eikenboompjes. Als er weinig konijnen zijn, ontwikkelt het struweel zich. Daardoor kunnen eiken kiemen, want runderen zien af van stekelige struiken. Als er veel konijnen zijn, nemen die het struikgewas voor hun rekening. Daarbovenop eten ze ook graag de zaailingen van bomen.

Hoewel er nog veel te ontdekken valt op het gebied van begrazingsbeheer, is het een veelbelovende piste waar we in de toekomst nog veel zullen van horen.

“Hoewel er nog veel te ontdekken valt op het gebied van begrazingsbeheer, is het een veelbelovende piste waar we in de toekomst nog veel zullen van horen.”

Dit tekstje is gebaseerd op:

- Van Uytvanck, Jan & Decler, Kris & Dedoncker, Bert & Elegem, Bernard & Bogaert, Dirk. (2009). Nieuwe boslandschappen via graasbeheer.
- Van Uytvanck, J., Zwaenepoel, A., Cosyns, E. R., & Provoost, S. (2018). Natuurherstel door graasbeheer met schapen en runderen in het Zwin. De Levende Natuur, 119(4), 169-174.

© Pixabay

A night sky filled with stars, with the dark silhouettes of trees visible in the lower half of the frame.

ZOMERKAMPEN

TIJD VOOR ZOMER!

Kijk jij ook al uit naar het kamp van je dromen? De natuur in België of het buitenland verkennen en genieten van al wat bloeit en groeit, tsjilpt, gromt en zoemt. Dekampenteams staan al voor je klaar om er een onvergetelijke zomer van te maken.

Spannend!

Soms worden nog kampen georganiseerd nadat de kampen hier in de Euglena verschenen. Daarenboven zijn niet alle praktische aspecten van elk kamp al bekend bij publicatie. Kijk dus ook regelmatig op www.jnm.be/kampen, daar vind je de meest recente en correcte info.

In deze rubriek vind je alle nationale kampen voor gewone leden, ook die

waarop ini's welkom zijn. Voor de pure ini-kampen neem je best een kijkje in de magazini!

Opgelet! Je kan pas inschrijven voor een kamp als je lidgeld betaald is. Daarnaast kan je je tot 14 april maar voor één ini-kamp inschrijven. Zo verzekeren we dat zo veel mogelijk ini's mee op kamp kunnen!

OP VOORHAND

LIDGELD BETAALD?

Je lidgeld nog niet betaald? Doe dit zo snel mogelijk. Het vraagt enkele dagen om de betaling te verwerken.

LUKT INLOGGEN?

Ben je je wachtwoord vergeten, klik dan op 'wachtwoord vergeten' bij het inloggen op de website.

Lukt het niet om in te loggen maar ben je er zeker van dat je je lidgeld betaald hebt? Neem dan snel contact op met het nationaal secretariaat (info@jnm.be of 09 223 47 81)

KEUZE GEMAAKT?

Er zijn elk jaar kampen die meteen volzet zijn. Maak op voorhand een top drie van je favorieten. Zo moet je op het moment zelf niet meer zoeken naar andere kampen.

INSCHRIJVEN VANAF 29 MAART

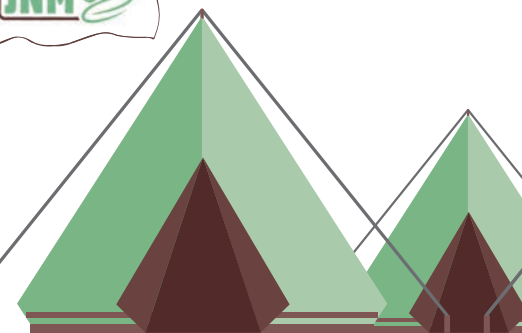
De inschrijvingen voor alle kampen gaan open op **woensdag 29 maart om 12u30**.

- Log in op de JNM-website en ga naar jnm.be/kampen.
- Kies het kamp van je voorkeur en schrijf je in.
- Staat er 'inschrijven op wachtlijst' dan is het kamp volzet. Je kan inschrijven op de wachtlijst, maar de kans dat je nog mee kan is veel kleiner. Aarzel niet om je nog in te schrij-

ven voor een ander kamp dat niet volzet is.

- Handel de inschrijvingsprocedure zo snel mogelijk af (zeker het eerste uur na openstellen), anders bestaat de kans dat iemand anders toch nog je plaats inneemt.
- Eenmaal ingeschreven, ontvang je een bevestigingsmail.
- Pas na ontvangst van het deelnamegeld, en ten vroegste begin mei, ontvang je de Convo.

- Om zoveel mogelijk ini's de kans te geven mee te gaan op een nationaal kamp, is het voor ini's tot 14 april niet mogelijk je voor een 2de inikamp in te schrijven.

GEEN TREKZAK, MATJE OF GAMEL?

Als JNM willen wij zorgen dat iedereen die op kamp wil, mee kan gaan. Daarom werken we met een gratis uitleensysteem van slaapzakken, trekrugzakken, matjes en gamellen. Meer info over hoe je dit materiaal kan aanvragen, volgt nog

bij de kampinschrijvingen. Wij zorgen dat de aanvraag discreet wordt behandeld en het kampeermateriaal tot bij jou raakt. Voor vragen hierover kan je mailen naar inclusie@jnm.be of bellen op 09/223 47 81.

inclusie@jnm.be

09/223 47 81

NOG VRAGEN OVER JOUW KAMP?

Er zijn een paar mensen die je kan contacteren met vragen:

- **De kampvoorzitter:** voor info over het kamp zelf, zoals bijvoorbeeld het programma, de begeleidersploeg, de afspraakplaats of speciale aandachtspunten voor jouw kind.
- **Het JNM-secretariaat:** met administratieve vragen, zoals bijvoorbeeld inschrijvingen, de convo, het lidgeld, of verzekeringen. Via kampadmin@jnm.be of 09/223 47 81.
- **Het kampenteam** met andere vragen, zoals bijvoorbeeld algemene problemen en klachten voor, na en tijdens het kamp. Via kampen@jnm.be

De contactgegevens van de kampvoorzitter vind je later in de convo en op de website.

VEEL PLEZIER OP KAMP!

CASSEN BROEK

17 - 23 juli / Mechels Broek / 25 deelnemers

Heeeeyyyy,

Welkom op deze nieuwe editie van het wereldberoemde Cassenbroekkamp!

Ook dit jaar gaan we onze werkbotten aantrekken om te gaan ploeteren in het trilven en onze mooie natuur weer een handje te helpen.

Vind je werken in de natuur wel leuk, maar heb je na een dag harde labeur toch zin in gewoon wat plezier, dan ben je bij ons ook zeker aan het juiste adres. Onze foer zal ons elke avond verwennen met een heerlijke maaltijd en 's avonds zitten we gezellig rond het kampvuur om 'vrolijke vrienden' te zingen en nog zoveel andere kampvuurklassiekers.

Komen jullie ons dus ook vergezellen deze zomer?

Hopelijk wel!

Veel groetjes,
Maare en Kiara!

HET GROTE STRČ PRST SKRZ KRK MYSTERIE

1 - 10 augustus / Polen - Slovakije / 8 deelnemers

Gegroet liefste JNM'ers!

Deze zomer gaan we op avontuur in het prachtige Tatra gebergte. We trekken van Polen naar Slovakije, maar niet zo maar. Nee, deze tocht kijken we diep in onze ziel, denkend aan de volgende woorden: strc prst skrz krk? Want wie weet heeft de gekende tongtwister wel nog plannen voor ons... Met deze wijze woorden in gedachten passeren we een aantal echte pareltjes van pieken, die de thuis zijn van de Euraziatische lynx, een 162-tal spinnen-soorten, sneeuwuizen en veel veel vogels. Dit kamp wordt vrij pittig op sommige plekken, dus houd er rekening mee dat een goede conditie en geen hoogtevrees wel van belang zijn. Hopelijk tot deze zomer!

Groetjes,
Uw KC

P.S. Wie 10 keer de kampnaam perfect kan zeggen krijgt extra dessert

Kiara Baudet
kiara.baudet@gmail.com

Fiets meenemen

Slapen in gebouwen

Werkkamp

Opengesteld
afdelingskamp
JNM Mechelen

ZOMERCONGRES

26 - 30 juli / West-Vlaanderen

Geen kamp, maar wel zeker iets om vast te zetten in jouw agenda: het zomercongres! Het belooft weer een onvergetelijke editie te worden.

Dit wil je niet missen!

ZEGGEKAMP

13 - 20 augustus / Geel / 24 deelnemers

Stevig werken op de Zegge, een van de oudste natuurgebieden van België. En grooooooot! Er ligt dus een pak werk op de plank voor harde werkers. Elke dag vroeg uit de veren, stevig ontbijten, zwoegen en zweten, en dan onze buiken laten vullen door de foers. Het leven kan schoon zijn ;)

Ward Royens
ward.royens@hotmail.com

Fiets meenemen

Slapen in tenten

Beheerkamp

Ini's welkom

Pim Rommelaere
pim.rommelaere@gmail.com

Slapen in tenten

Buitenlands kamp

Natuurstudie

IK GA OP REIS EN NEEM MEE: MIJN DUIM (18+)

14 - 24 september / Ergens onderweg / 8 deelnemers

Op deze tweede editie van het liftkamp reizen we op één van de tofste en meest duurzame manieren naar een momenteel nog onbekende bestemming in Europa.

Verwacht je onder andere aan:

- Praten met handen en voeten,
- een hele hoop toffe, vrijgevege mensen leren kennen,
- kamperen op de mooiste plekjes,
- en veel onverwachte dingen!

SINT-PIETERSBERG FAMILY SUMMER

3 - 13 augustus / Riemst / 30 deelnemers (max. 8 ini's)

Welkom in de spb summer family!

Zoals een familietraditie gaan de SPB's iedere zomer op het plateau van de Sint-Pietersberg beheren om de graslanden weer terug te krijgen en te behouden.

Maar wat of wie is een SPB-ster? En hoe wordt je er zo ééntje? Wel dat is niet moeilijk, elke gewone JNM'er die van werken in de natuur houdt en gezellige avonden wil beleven is hier aan het juiste adres. En voor wie goed de magazini's las weet dat er een SPBro code is die zeker mag toegepast worden tijdens dit kamp. Wat doet een SPB-ster op een gemiddelde werkdag in de zomer, herfst of krokusvakantie? Dan wordt er hard gewerkt met bosmaaiers, rijven, zagen... om zo veel mogelijk grasland terug te krijgen. Tijdens de middag wordt artikel 5 van de SPBro code toegepast (Lees magazini herfst, winter 2022) en is er voldoende mayonaise, groenten, kaas...

In de namiddag wordt artikel 9 van kracht en keren we voldaan terug met de

fiets naar onze slaappleats onder de kerk in Kanne.

Als er genoeg gegeten (art.19) is van de lange werkdag kan er nog een gezelschapsspelletje gespeeld worden met artikel 17 erbij en als er niemand bezwaar heeft kan artikel 18, 6 van kracht worden. De volgende dag kan een SPB-ster wakker worden door art. 20 en gaan we weer met volle moet de graslanden op.

En niet alleen beheren wordt er gedaan, ook een excursie in de mergelgrotten zal worden gedaan met een gids of een excursie om de flora en fauna te bekijken die alleen daar nog in Vlaanderen groeit! Een grasland heeft nu eenmaal veel onderhoud nodig, het liefst van SPB-sterren heb ik van horen zeggen.

Je leest het goed, de SPB'ers hebben veel volk nodig dat kan werken.

Viktor de Poortere
viktor.depoortere@jnm.be

Fiets meenemen

Slapen in gebouwen

Werkkamp

Ini's welkom

WIR SPOTTEN DAS

28 aug - 6 sept / Deutsche Alpen /
10 deelnemers

De Alpen zijn één van de mooiste gebieden van Europa. We trekken meebepaald naar de Karwendel, een deel van de Alpen op de grens tussen Duitsland en Oostenrijk. Dit is een relatief onbekend, maar zeer wild deel van de Alpen.

Hier vind je veel zeldzame en coole soorten zoals Steenbokken, steenarenden, drieteenspecht en misschien zien we zelfs een auerhoen. Dit gebied staat ook bekend om zijn vele zeldzame soorten planten, denk bijvoorbeeld maar aan verschillende gentiaan soorten.

Genoeg voer voor natuurstudie dus!

We trekken met rugzak in een dikke week door dit prachtige uitgestrekte natuurgebied vol golvende valleien omringd door de reuzen van het Alpenmassief!

Los geht's!

Simon Vandepitte
vandepittesimon@hotmail.be

Slapen in tenten

Natuurstudie

Buitenlands kamp

Drees Vandenberghe
drees.vandenberghe@jnm.be

Buitenlands kamp

FOTOGRAFIEKAMP

3 - 13 september / Asturië / 20 deelnemers

Gegroet liefste fotografie enthousiastelingen,

Na enkele jaren van afwezigheid is de NFWG terug met een fotografiekamp, en wat voor één! We gaan next level en trekken naar het prachtige Asturië in het noorden van Spanje. De regio staat bekend om zijn berglandschappen en prachtige kusten. Kortom de ideale locatie om een bende fotografen zich een hele week in te laten uitleven.

Prik alvast 3 tot 13 september in je agenda en hopelijk tot in Asturië.

Ps. Een ervaren fotograaf zijn is zeker geen must enthousiast zijn daarentegen wel.

JNM EN NATUURPUNT

TWEE BROERS IN ÉÉN HUIS

DOOR Raf Vanisterbecq

Twee broers in één huis. Zo noemden Anthonie Stip en Martijn van der Heide ecologie en economie in een essay. Op de achterflap van het boek 'Natuur in de uitverkoop?', waar dit essay in verscheen, staat te lezen: *"(...) ecologie en economie, (...) Broers die elkaar soms de koppen lijken in te slaan, Kain en Abel, maar die elkaar ook geen moment kunnen missen."*

Toen ik aan dit artikel over de samenwerking tussen JNM en Natuurpunt begon, moest ik hier onwillekeurig aan denken. Het lot van onze jeugdbond is innig verweven met dat van onze 'grote broer' Natuurpunt. Grosso modo streven we dezelfde idealen na, wij vooral gericht op zeven- tot zesentwintigjarigen, zij op de bredere samenleving. Onze afdelingen doen vaak samen met hen aan natuurbeheer, en ook tussen de nationale koepels is er regelmatig contact. Heel veel leden, vrijwilligers en personeelsleden van Natuurpunt komen ook uit JNM. Zo staat het ook letterlijk in onze statuten: "De vereniging heeft tot doel: (...) b) Als aanloop dienen voor jongeren die zich blijvend actief willen inzetten voor de bescherming van de natuur en het leefmilieu."

Toch staan JNM'ers soms argwanend tegenover Natuurpunt, zeker toen ze enkele jaren geleden begonnen met een jeugdtraject. Sommige jeugdbonders vreesden toen dat Natuurpunt een eigen jeugdbeweging uit de grond zou stampen die JNM zou wegconcurreren of zelfs 'overnemen'. Zo ver is het (gelukkig voor ons) nooit gekomen. Integendeel, JNM werd van in het begin betrokken bij het traject en mocht aan de ontwerptafel mee vorm

geven aan wat later de naam 'Snuut' zou krijgen.

WAT IS SNUIT?

Snuut, het 'buitenpretloket' van Natuurpunt, wil kinderen de natuur in krijgen, net zoals wij dus. Hun focus ligt echter anders. Snuut probeert natuurbeleving te stimuleren door nieuwe speelnatuur te ontwikkelen in de gebieden van Natuurpunt, producten uit te brengen die ouders en kinderen inspiratie bieden, vogels te tellen en aan natuurbeheer te doen met scholen, beleefpaden aan te leggen, gebruik te maken van allerlei communicatiekanalen, te wegen op de politieke agenda, hun natuurgidsen aan te leren hoe ze ook naar kinderen toe een interessant verhaal kunnen brengen enzovoort. Het is een heel divers traject met taken die verdeeld zijn onder de verschillende diensten van Natuurpunt. En, zoals dat gaat met dergelijke grote projecten, zijn er zaken die voorlopig al beter gelukt zijn dan andere. Er is bijvoorbeeld al heel veel speelnatuur bijgekomen. Op andere vlakken moet er bijgestuurd worden.

Wil dat zeggen dat Snuut geen activiteiten organiseert voor kinderen? Nee. Dat doen ze wel. Tenminste, afdelingen die dat wil-

len, kunnen dat, met ondersteuning vanuit de nationale koepel van Natuurpunt. Al is het zeker niet zo dat Natuurpunt een eigen jeugdbeweging heeft met vaste leden en vaste activiteiten, die zou kunnen concurreren met JNM. Belangrijk is dat Snuit een echte gezinswerking is. De activiteiten zijn voor het hele gezin, vooral voor jonge kinderen en hun ouders.

Een andere aanpak dus dan die van JNM, en Natuurpunt heeft al helemaal niet de bedoeling om ons 'over te nemen'. Integendeel, in theorie zou Snuit JNM zelfs op lokaal niveau moeten versterken door te zorgen voor een zekere 'uitstroom' van die gezinswerking naar JNM. Natuurpunt verwoordt het zelf vaak zo: Snuit wil proberen om alle kinderen de natuur in te krijgen door natuurbeleving op alle vlakken te stimuleren: via speelnatuur, producten, communicatie en ja, ook gezinsactiviteiten. Maar daarbij is het steeds de bedoeling dat de kinderen die ook echt een hart voor natuur en milieu hebben, bij JNM terechtkomen. En er zijn onder de vlag van Snuit ook samenwerkingen mogelijk tussen JNM-afdelingen en lokale Natuurpuntafdelingen. Neem nu de Wilde Snuitdagen.

DE WILDE SNUITDAGEN

In de weekends van 6 en 7 mei en 13 en 14 mei gaan, verspreid over het Vlaams Gewest en Brussel, de Wilde Snuitdagen door. Natuurpunt stimuleert haar afdelingen om in een van die weekends (of de woensdag ertussenin) een dag vol natuurbeleving voor gezinnen te organiseren. Hoeveel afdelingen er precies zullen aan meedoen, weten we

nog niet, het is immers de eerste keer dat de Wilde Snuitdagen doorgaan in dit format (vorig werkjaar werd het ook al eens geprobeerd, maar toen enkel met de bezoekerscentra). Natuurpunt hoopt alvast dat het er veel zullen zijn. En wij hopen ook dat er veel JNM-afdelingen meedoen, want ook JNM zit mee in het 'complot'.

De bedoeling is dat zo veel mogelijk JNM- en Natuurpuntafdelingen elkaar vinden en de Wilde Snuitdagen samen organiseren. Daarbij zou Natuurpunt een omkadering en programma voorzien voor gezinnen, terwijl JNM een activiteit organiseert voor piepers. Onze Jeugdplieg maakt daarvoor een kant-en-klare spelfiche*, zodat JNM-afdelingen zelf niet eens meer een spel hoeven te bedenken. Lekker gemakkelijk dus! Sommige lokale Natuurpuntafdeling hebben misschien al JNM-afdelingen gecontacteerd om te vragen of ze meedoen. Of misschien hebben ze nog geen plannen, maar als JNM-afdelingen warm worden van dit idee, waarom dan niet eens polsen bij de lokale Natuurpuntafdeling**? Via dit initiatief leren hopelijk veel nieuwe mensen de werking van JNM kennen. Een buitenspel!

JNM <3 NATUURPUNT?

De nationale koepel van Natuurpunt heeft niet al haar afdelingen perfect 'in de hand'. In het verleden zijn daardoor wel al eens wrijvingen ontstaan op lokaal niveau met JNM-afdelingen. Maar we hoeven niet bang te zijn dat Natuurpunt op een plan broedt om JNM van de kaart te vegen. Want Natuurpunt ziet ons eigenlijk echt graag. Natuurpunt weet wat

ze aan ons hebben en beseft ook dat zij geen jeugdwerking kunnen aanbieden zoals wij dat doen, als ze dat al zouden willen. En vergeet ook niet dat Natuurpunt vol oude sokken zit met een hart dat nog altijd slaat voor JNM. Daarnaast zit onze jeugdbond ook nog altijd mee aan tafel telkens als er wordt nagedacht over welke koers het jeugdtraject van Natuurpunt moet varen.

Dus, ja, ik denk echt dat Natuurpunt en JNM twee broers in één huis zijn. We zijn broers met dezelfde missie die elkaar, mits een goede samenwerking, alleen maar kunnen versterken. En voor die samenwerking denk ik dat een beetje wederzijds vertrouwen alleen maar goed kan zijn. Want jullie zien Natuurpunt ook graag, toch? Laten we dus maar zo goed mogelijk samenwerken. Misschien te beginnen met samen een spetterende editie van de Wilde Snuitdagen te organiseren?

* Alle afdelingen hebben al een mail gekregen met uitleg over hoe je aan die fiche kan komen.

** Weet je niet goed hoe je in contact kan komen met je lokale Natuurpuntcollega's? Stuur me gerust een mailtje, ik bied graag ondersteuning (raf.vanisterbecq@jnm.be)

© Andres Bourgonjon

NATIONAAL KORT

In dit stuk houden we jullie op de hoogte over gebeurtenissen, beslissingen, activiteiten en andere interessante zaken die zich in Nationaal hebben afgespeeld, of nog zullen afspelen. Hier lees je dus in het kort wat momenteel leeft binnen JNM-land.

DOOR Mirte Eyckerman

EEN EIGEN NATUURGEBIED?!

Op dit moment loopt een actie die **Natura Ferox** heet. Het idee hierachter is dat we een stuk grond willen kopen dat eigendom is van onze vzw. Hiermee krijgen we de ruimte een plek te creëren die we zelf volledig kunnen benutten in functie van onze JNM-missie en -visie.

Ons eigen natuurgebiedje, waar we aan beheer kunnen doen, natuurstudie, of zelfs kampen kunnen laten doorgaan. Maar uiteraard nog veel meer dan dat! Nu, om van dit plan te realiseren kunnen we natuurlijk nog wat steun gebruiken. Wie graag een kleine donatie doet, kan dit doen via onderstaande link, of via de QR-code rechts van dit tekstje.

<https://actie.jezofficial.be/nl-NL/jeugdbond-voor-natuur-en-milieu-vzw>

Help ons aan een eigen natuurgebied!

VOORTGANGSRAPPORT

Tot slot zijn het personeel en Bestuur volop bezig met het voortgangsrappport. Onze beleidsnota staat vol doelstellingen die we willen halen met onze organisatie. Hoe beter we deze doelstellingen volbrengen, hoe beter ook onze subsidies. Nu loopt deze beleidsnota over een periode van 4 jaar, maar uiteraard moeten we jaarlijks een korte update geven over hoe goed we bezig zijn, en daarvoor dient het voortgangsrappport. Momenteel is onze kersverse Inclusieploeg goed bezig, zij behaalden tot nu toe al hun indicatoren! Wat iets minder goed loopt is ons doel om meer aan decentralisatie te doen. Er gaat nog steeds heel veel door in Gent van vergaderingen en activiteiten, terwijl we dit graag wat meer willen verspreiden over de rest van Vlaanderen. Dit is er dus eentje waar we naar blijven streven!

D'AOP

→ 'AOP' staat voor AfdelingsOndersteuningsPloeg

Ook de AOP zat niet stil, zij zijn onder andere bezig met het nieuwe **asbestplan Vlaanderen**. Tegen 2040 moeten alle lokalen van jeugdverenigingen 'asbestveilig' zijn. Het is een recent plan binnen Vlaanderen, maar ze zijn er wel serieus over. Heb je een afdelingslokaal? Dan kan het geen kwaad hier al eens over na te denken!

Verder staan er nog heel wat activiteiten op de planning waar zij zich mee bezig houden. Bijvoorbeeld de **Wilde Snuitdagen**, die doorgaan op **6 en 7 mei** (je leest meer over de snuitdagen in de vorige rubriek).

API'S

→ API staat voor Aanspreekpunt Persoonlijke Integriteit

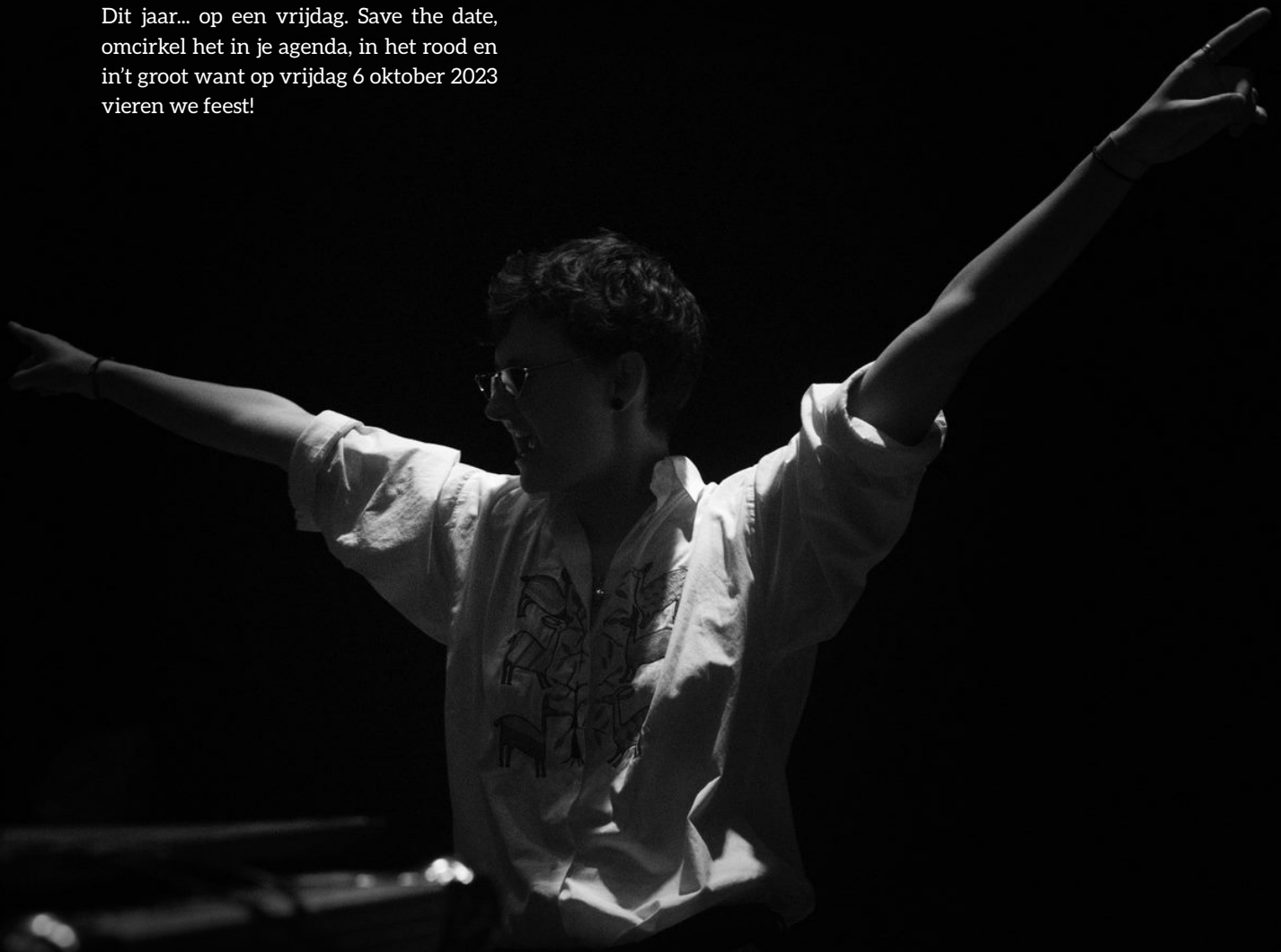
De API's en de API-denkgroep zijn op dit moment volop aan het nadenken over sfeerbeheer op activiteiten, kampen en feestjes. Hoe kan je een veilige omgeving creëren? En hoe communiceer je dat best? Hierover later zeker meer!

NAZOFÉ, SAVE THE DATE

VRIJDAG 6 OKTOBER 2023

Nazofé 2023 wordt er eentje om U tegen te zeggen. Maak je klaar voor een ongeziene portie nostalgie, vernieuwing en verrassing. Een memorabel nazofé waar toekomst en verleden samen komen.

Dit jaar... op een vrijdag. Save the date, omcirkel het in je agenda, in het rood en in't groot want op vrijdag 6 oktober 2023 vieren we feest!

NATUURSTUDIECONGRES

11-16 APRIL

NATUURSTUDIE- CONWATTE?

Op het natuurstudiecongres, of NSC voor de vrienden, gaan NWG'ers na een lange winterslaap een week lang op zoek naar tal van beestjes en plantjes. Het is de ideale manier om je natuurstudiekennis op te krikken, of zelfs je allereerste stapjes in de wondere wereld van natuurstudie te zetten. We leggen het allemaal graag uit! Dus blokkeer 11-16 april in je agenda voor een spetterende week vol natuurstudie!

HOE ZIET ZO'N DAG OP NATUURSTUDIE- CONGRES ERUIT?

's Ochtends contoleren de vroege vogels de nachtvlinderval, of gaan we op dauwtocht. Door de dag verkennen we met ons stalen ros de streek en bezoeken we speciale natuurgebiedjes. Zo proberen we ook toegang te krijgen tot enkele moeilijker te bezoeken gebieden. Doordat we met zoveel mensen op stap zijn, is dit een unieke kans om met véél soortgroepen in aanraking te komen.

's Avonds zetten we de nachtvlinderval aan, drinken we een pintje of een sapje, leggen we een kaartje, bon, we genieten van de sfeer!

WAAR DA?

In Torgny, het zuidelijkste puntje van België! Deze streek wordt de Gaume of de Belgische Provence genoemd. De regio bevat tal van soorten die enkel hier in België voorkomen. Ook duiken er met enige regelmaat nieuwe soorten op die hun leefgebied noordwaarts opschuiven. We slapen in een gebouw, je moet dus geen schrik hebben voor frisse voorjaarnachten ;)

PRAKTISCHE INFO

Van 11 april om 12u tot 16 april om 12u

Locatie: Torgny! (adres: Salle communale de Torgny Place Albert Paul 6767-TORGNY)

Alle info en inschrijven:
www.jnm.be/nsc

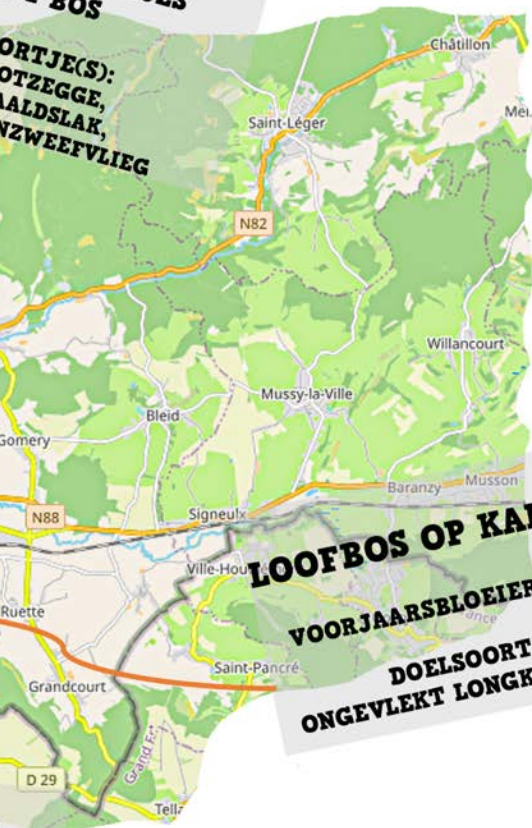

WAT VALT ER TE ZIEN OP NATUURSTUDIE- CONGRES?

De Gaume is op natuurstudiegebied dus best een speciale streek. Op het kaartje kun je zien welke speciale biotopen er te vinden zijn! (Kritische noot: locaties zijn per benadering en duiden vooral doel-

BRONNETJES
EN PARELTJES
HET BOS

ORTJE(S):
OTZEGGE,
NALDSLAK,
VZWEEFVLIEG

LGIE

s,

DEN BOEREBUITEN!

De Gaume staat onder andere bekend voor de nog relatief kleinschalige landbouw. Hier vind je nog veel rommelige hoekjes terug die we in Vlaanderen niet meer zo vaak zien. In het kader van 'April-Landbouwmaand' brengen we daar dus hier een bezoekje aan brengen, want deze rommelige plekken kunnen bijzondere soorten bevatten!

HANDJESEREPRIJS

Er zijn vooral veel bijzondere plantensoorten in deze velden te vinden. Een goed voorbeeld is Handjesereprijs. Een klein maar fijn plantje dat al vroeg in het voorjaar bloeit! En wie weet komen er nog andere ereprijssoorten uit de bus!

KALKGRASLANDEN

In de Gaume zit er op veel locaties flink wat kalk in de bodem, dit zorgt ook voor bijzondere biotopen. Kalkgraslanden zijn hiervan een goed voorbeeld. Torgny zelf staat bekend voor zijn kalkgrasland (helaas aan het verruigen L) maar ook op andere plekken, én net over de grenzen zijn prachtige graslanden te vinden. Kalkgraslanden zijn in deze periode vooral goed voor plantjes.

WILDEMANSKRUID

Dit is een prachtige plant die wat on-Belgisch aandoet. We zijn wat aan de late kant om deze soort in bloei te zien, want het is een echte vroege voorjaarssoort. Gelukkig is deze plant ook uitgebloeid een bijzondere verschijning!

DRAAIHALS

In de omgeving van het kalkgrasland Torgny worden er jaarlijks draaihalzen in het voorjaar gezien. De draaihalzen is het buitenbeentje in de spechten-familie en een fascinerende verschijning!

KALKBRONNETJES

Misschien wel de meest unieke habitat in de Gaume zijn de kalkbronnetjes. Hier komen tal van speciale planten voor. Ook voor slakken is dit een zéér goede plek, het is een van de weinige plekken waar ooit al een gladde naadslak gevonden is. We kunnen hier met véél geluk ook het bosdoortje verwachten, een zeer zeldzame sprinkhaan.

LOOFBOSSEN

In de Gaume vind je ook nog mooie loofboscomplexen vol leven. Dassen maken er burchten en ook hier komen alweer zeldzame planten en insecten voor.

KALKMOERASSEN

Tenslotte zijn er ook nog de kalkmoerassen. In de periode dat NSC doorgaat zijn het ook vooral coole plantensoorten die er de plak zaaien. Zo groeien er hier speciale paardenbloem en zegge soorten! Zeg nooit gewoon paardenbloem tegen een paardenbloem ;)

1000-SOORTENDAG

29 APRIL

Liefste afdelingsmensen en natuurstudieliefhebbers,
De NWG organiseert op 29 April de 1000-soortendag!

1000 SOORTEN WADDE?

1000-soortendag is een dag waarop we met alle afdelingen samen 1000 soorten proberen te spotten en determineren op 24uur tijd! Alle waarnemingen worden ingegeven in 'Obsmap'. ObsIdentify is hier een handig app voor. De NWG zal deze dag ook ondersteuning bieden, dus vrees niet als het nog niet helemaal duidelijk is.

Bij deze al een warme oproep om met al je natuurstudievrienden in je afdeling deel te nemen aan de 1000-soortendag! Dit jaar hangt er ook een fotowedstrijd aan vast.

Stuur gewoon wel al een mailtje als jullie meedoen:
philtjenstijl@gmail.com!

Veel natuurstudieplezier!

JNM WINKEL

www.jnm.be

©Pieter-Jan D'hondt

16,95€

VOOR JNM'ERS

AAN 14,41€

JNM Winkel

Kortrijksepoortstraat 192 - 9000 Gent

Online: www.jnm.be/winkel

Dinsdag tot donderdag open van 14u tot 18u

Eerste zaterdag van de maand open van 10u tot 18u